

Chișinău, str. Kiev, 3 Republica Moldova
MD-2078, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

Chisinau, Kiev 3, street, Republic of Moldova
MD-2078, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
SEDIUL RÎȘCANI
leșire Nr. 14994
"22" 11 2022

Destinatar: Curtea Constituțională a Republicii Moldova
Mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu 28

Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, Vă expediază copia încheierii nr.3-973/2022 din 11 noiembrie 2022 privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul acțiunii de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Vanțevici Vasile împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ.

*Anexe: copia încheierii nr. 3-973/2022 din 11 noiembrie 2022 – 2 file.
cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate (original) – 3 file.
sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate (original) – 17 file.
copia cererii de chemare în judecată cu anexe – 59 file.*

Judecător

Tatiana Avasiloaie

09:40
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. 1999
"29" 11 2022

SESIZARE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
a prevederilor p.22 a Legii nr.439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii
asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele
organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹**A.1. Persoană fizică****1. Nume: Vanțevici****2. Prenume: Vasile****5. Reprezentant: avocatul Vanțevici Ion****A.3. Instanța de judecată****1. Denumirea instanței de judecată/sediu: Judecătoria Chișinău sediul Rîșcani****2. Judecător/complet de judecată: Avasiloe Tatiana****4. Adresa instanței de judecată: mun. Chișinău, str. Kiev,3****5. Telefonul: 022-44-53-17, 43-82-98; 44-02-19, e-mail : jrc@justice.md**

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecătii instanței de drept comun²

În fapt, pe rolul Judecătoriei Chișinău sediul Rîșcani se află cererea reclamantului Vanțevici Vasile îndreptată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, acțiune în obligare.

- **Obiectul cererii formulate îl constituie obligarea pîrîtului Casei Naționale de Asigurări Sociale la emiterea actului administrativ privind calcularea și achitarea diferenței la pensia pentru vechime în muncă pentru perioada 07.09.2010 – 31.12.2021 în cuantum de 139900 lei, cît și obligarea pîrîtului la emiterea actului administrativ privind recalcularea și achitarea pensiei în condițiile Legii nr.270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare, la zi în cuantum de 7436.00 lei lunar, cu respectarea ulterioară a principiului recalculării pensiei la fiecare majorare ordinară a salariului lunar al colaboratorului în exercițiul funcției**

În susținerea acțiunii reclamantul invocă că a activat în organele Ministerului Afacerilor Interne din anul 1977 până în anul 1998, având o vechime în muncă, cu avantaje, 25 ani, 04 luni, 14 zile . Începând cu 26 august 1998, în conformitate cu art.13 alin (1), art. 61 alin. (2) și 63 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, nr. 1544 din 23.06.1993 (în continuare Legea 1544/1963) , a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în mărime de 65% , pe care o primea regulat cu respectarea principiilor recalculării pensiei la fiecare majorare ordinară a salariului lunar al colaboratorului în exercițiul funcției și majorarea pensiei în legătură cu modificarea indicelui costului vieții, stare de fapt care a durat până la 05.01.2007.

Deci, în acest context, este de reținut că la data stabilirii pensiei , odată cu obținerea dreptului la pensie, reclamantul a obținut și două drepturi subiective:

1. Dreptul subiectiv la recalcularea pensiei conform art. 61.alin. (2) din Legea 1544/93, în vigoare la data stabilirii pensiei, potrivit cărui:

Pensiile stabilite militarilor care au satisfăcut sau satisfac serviciu prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și familiilor acestora urmează a fi recalculate de la data de 1 a lunii în care a fost modificate drepturile bănești stabilite categoriilor respective de militari , persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne.

2. Dreptul subiectiv la majorarea pensiei conform art. 63 din Legea 1544/93, în vigoare la data stabilirii pensiei. potrivit cărui:

În conformitate cu modificarea indicelui costului vieții și sporirea salariului minim ,pensiile stabilite militarilor, persoanelor din corpul de comandă, din trupele organelor afacerilor interne și familiilor lor se majorează în modul stabilit de Guvern.

Astfel fiind zis, în condițiile în care , la data de 26.08.1998, obținând dreptul la pensie și drepturile subiective sus numite, organele de stabilire și achitare a pensiei , începând cu 05.01.2007, au încetat să recalculeze ilegal pensia odată cu modificarea drepturilor bănești stabilite categoriei respective de colaboratori , pe motivul că prin p.22 din Legea nr. 439 din 28.12.2006 , pentru

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecătii instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, la art. 61 alin. (2) a fost exclus.

C. Obiectul sesizării³

Obiectul prezentei sesizări vizează efectuarea controlului constituționalității prevederilor p.22 a Legii nr.439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, potrivit cărui: *La articolul 61: aliniatul doi se exclude; aliniatul (3) devine aliniatul (2), în partea ce ține de aplicarea lui retroactivă asupra persoanelor care au obținut dreptul la pensie pînă la data intrării în vigoare a noilor reglementări, 05.01.2007.*

Cu privire la aplicabilitatea prevederilor contestate, este de menționat că obiectul litigiului dedus judecării reprezintă obligarea la emiterea actului administrativ favorabil vizînd efectuarea calculării și achitării diferenței la pensie în temeiul dreptului subiectiv obținut la recalcularea pensiei, drept garantat prin dispozițiile art. 61 alin. (2) Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, în vigoare la data stabilirii pensiei.

Urmează de reținut că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

1. Constituția Republicii Moldova

Art. 1 alin. (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia.

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire. (3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

.Articolul 47 Dreptul la asistență și protecție socială.

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți.

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății. [Art.54 în redacția Legii nr. 351-XV din 12.07.01, MO nr. 90-91/02.08.01, art.699]

LEGE Nr. 1544
din 23-06-1993

asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne

Publicat : 30-07-1993 în Monitorul Oficial Nr. 7 art. 220

Versiune în vigoare pînă la data de 05.01.2007.

Art. 61 alin. (2) Pensii stabilite militarilor care au satisfăcut sau satisfac serviciu prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și familiilor acestora urmează a fi recalculat de la data de 1 a lunii în care a fost modificate drepturile bănești stabilite categoriilor respective de militari, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne.

Art. 63 În conformitate cu modificarea indecelui costului vieții și sporirea salariului minim, pensiile stabilite militarilor cu excepția militarilor în termen și a familiilor

acestora, persoanelor din corpul de comandă, din trupele organelor afacerilor interne și familiilor lor se majorează în modul stabilit de Guvern.

LEGE Nr. 439
din 28-12-2006

**pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii
a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din
trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993**

Publicat : 05-01-2007 în Monitorul Oficial Nr. 1-2 art. 02

Articol unic. - Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 (Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1993, nr. 7, art. 220), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

22. La articolul 61:

- alineatul (2) se exclude;
- alineatul (3) devine alineatul (2).

23 .Articolele 62 si 63 se exclud.

24. Articolul 64 va avea următorul cuprins:

"Articolul 64. Indexarea pensiilor

Pensiile stabilite conform prezentei legi se indexează anual, în mărime integrală, la 1 aprilie. Coeficientul de indexare constituie creșterea medie anuală a indicelui preturilor de consum pentru anul precedent. Indexarea se efectuează din contul bugetului de stat."

Declarația Universală a Drepturilor Omului

Articolul 17

1. Orice persoană are dreptul la proprietate, atât singură, cât și în asociație cu alții.
2. Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa.

Articolul 25

1. Orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare; el are dreptul la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința sa.

Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale.

Articolul 2

1. Fiecare stat parte la prezentul Pact se angajează să acționeze, atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, în special pe plan economic și tehnic, folosind la maximum resursele sale disponibile, pentru ca exercitarea deplină a drepturilor

recunoscute în prezentul Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative.

Articolul 4

Statele părți la prezentul Pact recunosc că în ce privește folosința drepturilor asigurate de către stat în conformitate cu prezentul Pact, statul nu poate supune aceste drepturi decât la limitările stabilite de lege, numai în măsura compatibilă cu natura acestor drepturi și exclusiv în vederea promovării bunăstării generale într-o societate democratică.

Articolul 5

1. Nici o dispoziție din prezentul Pact nu poate fi interpretată ca implicând pentru un stat, o grupare sau un individ vreun drept de a se deda la o activitate sau de a săvârși un act urmărind suprimarea drepturilor și libertăților recunoscute în prezentul Pact ori limitări ale lor mai ample decât cele prevăzute în Pact.

Articolul 9

Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la securitatea socială, inclusiv asigurări sociale.

Protocolul 1 adițional la CEDO

ARTICOLUL 1 Protecția proprietății Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

În argumentarea refuzului de recalculare a pensiei Casa Națională de Asigurări Sociale face trimitere la faptul că prin Legea nr.439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993, la art. 61 alin. (2), în temeiul cărui fusese stabilit dreptul subiectiv la recalcularea pensiei odată cu modificarea drepturilor bănești a colaboratorului în funcție, a fost exclus și prin urmare începând cu data intrării în vigoare a legii în cauză – 05.01.2007, colaboratorii care au obținut dreptul la pensie anterior modificării indicate au pierdut dreptul la recalcularea pensiei.

Altfel fiind zis, Legea nr.439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993 se aplică retroactiv asupra persoanelor care au obținut dreptul la pensie anterior modificării legii.

Într-adevăr, prin p.22 din Legea nr.439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993, la art. 61 alin. (2) sa exclus, iar alin.(3) a devenit alin. (2).

Tot odată, prin p. 23 și p. 24 din Legea nr.439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993, dreptul subiectiv la majorarea pensiei, în legătură cu creșterea indicelui de consum și sporirea salariului minim, a fost înlocuit cu dreptul subiectiv la indexarea pensiei.

În consecință, prin p.22 din legea supranumită persoanele care au obținut dreptul garantat prin art. 61. alin. (2), pînă la data de 05.01.2007, potrivit cărui *Pensiile stabilite militarilor care au satisfăcut sau satisfac serviciu prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și familiilor acestora urmează a fi recalculate de la data de 1 a lunii în care a fost modificate drepturile bănești stabilite categoriilor respective de militari, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne*, au decăzut din dreptul subiectiv la recalcularea pensiei în raport cu modificarea drepturilor bănești a categoriilor respective de colaboratori, astfel nejustificat au fost atinse drepturile de proprietate.

Altfel fiind zis, din data de 05.07.2001, în temeiul legii, neconstituționalitatea cărei o invoc în partea aplicării retroactive, organele de stabilire și achitare a pensiilor categoriilor respective de pensionari, au încetat să efectueze recalcularea și achitarea pensiilor în temeiul dreptului subiectiv de recalculare obținut pînă la 05.01.2007.

Consider că decăderea din dreptul subiectiv la recalcularea pensiei a persoanelor care au obținut acest drept pînă la operarea de către legislativ a modificărilor supranumite comportă un caracter neconstituțional din următoarele considerente.

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

Astfel, prin hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 30 martie 2004 cu privire la controlul constituționalității unor prevederi ale art. I pct.22 și art. II – V din Legea nr.358 din 31 iulie 2003, pentru modificarea și completarea unor acte legislative, s-a constatat că, dreptul subiectiv, constituit în baza unei legi anterioare, **nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare**. Legea nouă nu este susceptibilă aplicării unor fapte din trecut, cazurile contrare intrând în contradicție cu art. 22 din Constituție. Conform regulii generale, legea nouă poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, îl poate suprima sau îl poate înlocui cu un alt drept, însă legea nouă **nu poate desființa modalitatea** prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui. De remarcat în context că art. 7 alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova stipulează expres că legea civilă nu are caracter retroactiv. Deci, norma art. 7 alin. (1) Cod civil, potrivit căruia: *Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică și nu desființează efectele deja produse ale unei situații juridice stinse sau în curs de realizare.* Conținutul normei date prin care se consacră principiul neretroactivității legii civile, s-a stabilit regula juridică conform căreia o lege civilă se aplică numai situațiilor juridice apărute după intrarea ei în vigoare sau altfel spus **trecutul scapă aplicării legii civile noi și este supus legii vechi**. Cu referire la caz norma art. 61 alin. (2) din Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1554 -XII din 23 iunie 1993, în redacția de până la 05.01.2007, pînă la care a fost dobîndit dreptul la pensie, ar trebui să continue să-și producă efectele.

În acest sens, hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 27 ianuarie 2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor și funcționarilor publici, prevede expres că la efectuarea controlului constituționalității unor acte normative ce reglementează asigurarea cu pensii, Curtea Constituțională s-a pronunțat univoc asupra faptului că **cuantumul pensiei, stabilit printr-o lege anterioară, nu poate fi micșorat, iar plata pensiei fixate nu poate fi suspendată printr-un act normativ adoptat ulterior**. Diminuarea cuantumului sau suspendarea plății pensiei sînt posibile numai în cazurile în care la stabilirea ei au fost comise abuzuri sau alte încălcări ale legii. Totodată, Curtea Constituțională prin hotărârea nr. 9 din 31 iulie 2003 cu privire la controlul constituționalității unor prevederi ale art. I pct.22 și art. II – V din Legea nr.358 din 31 iulie 2003, pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a menționat că normele privind protecția de stat, asigurarea materială și socială, **inclusiv asigurarea cu pensie, consfințite în legile anterioare, nu pot fi anulate sau modificate**. Or, conform art.54 alin. (1) din Constituție, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile, libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului, iar, potrivit art. 140 din Constituție, legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale, iar potrivit statuărilor din art. 28 alin. (1) și alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994, actele Curții Constituționale *sunt acte oficiale și executorii*, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice. Actele normative sau unele părți ale acestora declarate neconstituționale devin nule și nu se aplică din momentul adoptării hotărârii respective a Curții Constituționale.

Totodată, în acest context, este relevantă hotărîrea CtEDO din 04.02.2020, cauza *Furtună v. Republica Moldova*, în paragraful 19 a hotărîrii date Curtea notează: *Reclamantul critică*

instanțele naționale pentru nerespectarea argumentului său potrivit cărui prevederile Legii de modificare nr. 552 și ale Hotărârii nr. 843 nu au efect retroactiv. În plus, el susține că, în circumstanțele cauzei, aplicarea retroactivă a acestor texte a fost arbitrară și în mod vădit incorectă. În continuare, cu titlu de principiu, Înalta Curte prin paragraful 22 a stabilit: *În speță, Curtea observă că reclamantul a formulat într-un mod suficient de clar și precis motivul întemeiat pe neretroactivitatea celor două texte normative în litigiu. În măsura în care dreptul la pensie a fost acordat înainte de intrarea în vigoare a acestor texte, acest motiv a fost relevant și decisiv (...)*”.

În cele din urmă, excluderea art. 61 alin. (2) din Legea nr. 1544 din 23.06.1993, asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabineri, prin Legea nr. 439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 15544-XII din 23 iunie 1993, în vigoare din 05.01.2007, în partea aplicării asupra pensionarilor care au obținut dreptul la pensie până la data de 05.01.2007 vine în contradicție cu **art. 22, 46, 47 și 54 din Constituția Republicii Moldova, art.1 Protocol 1 adițional la CEDO**

Parlamentul, prin operarea modificărilor sus numite din lege, a stabilit reguli noi pentru colaboratorii care au obținut dreptul la pensie după data intrării în vigoare a legii de modificare – 05.01.2007, dar în același timp retroactiv a privat pensionarii care au obținut dreptul la pensie până la data de 05.01.2007 de dreptul subiectiv la recalcularea pensiei fără a avea o fundamentare constituțională.

De altfel, normele juridice puse la baza reglementărilor constituționale cu referire la retroactivitate se conțin în Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Baza principiului legalității, indispensabil de principiul securității juridice este pusă în articolul 6 din Convenție. Totodată, articolul 7 din Convenție statuează că, nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

Această normă se referă la retroactivitate și regula de neretroactivitate a normei penale fiind aplicabilă în special dreptului civil.

În acest context, este de reținut că dispozițiile legale a căror neconstituționalitate se invocă, sunt de natură care aduce atingere drepturilor garantate prin prevederile menționate supra, or Curtea Constituțională a statuat că: „aplicativ la prezenta cauză (la sesizările din octombrie 2010 și iulie 2011), un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensie ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei”, susținând că drepturile diminuate prin normele Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 ca drepturi potențiale sau aleatorii se referă la viitorii procurori (după 09 iunie 2011) cu drept de pensionare. În ceea ce privește situația procurorilor pensionați până la 01 ianuarie 2004, Curtea Constituțională în pct. 80 din hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011 privind controlul Constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, își menține ferm concluziile expuse în Hotărârea nr. 9 din 20 martie 2004 privind declararea parțial neconstituțională a Legii nr. 358 din 31 iulie 2003, apreciind ca inadecvată o paralelă între Legea nr. 358 din 31 iulie 2003, parțial declarată neconstituțională prin hotărârea Curții nr. 9 din 30 martie 2004, și legile contestate în prezenta cauză. Legea nr. 358 din 31 iulie 2003, prin dispozițiile

sale, anula și pensiile aflate în plată ale unor categorii speciale de angajați, vizate și în sesizările care fac obiectul prezentei cauze.

Tot odată, cu referire la caz, relevante sunt stipulările din Decizia Curții Constituționale nr. 188 din 7.12.2021 privind excepția de neconstituționalitate și privind controlul de constituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 a asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri (recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne) în care Înalta Curte cu titlu de principii stabilește :

p. 62. Cu privire la problema în discuție, Curtea reține incidența articolului 47 din Constituție, care garantează dreptul la protecție și la asistență socială. Curtea are în vedere că obiectul de reglementare al articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993, *i.e.* dreptul la pensie și condițiile în care pensia se recalculează, face incident articolul 47 din Constituție (HCC nr. 19 din 24 septembrie 2019, § 20). Referitor la argumentele care pretind o ingerință în articolul 46 alin. (1) din Constituție, Curtea observă că norma contestată nu-i lipsește, prin efectele sale, pe titularii dreptului la pensie de proprietatea asupra unui bun. **Articolul 46 din Constituție oferă protecție doar bunurilor actuale ale unei persoane. De altfel, veniturile viitoare nu pot fi considerate „bunuri”, cu excepția cazului în care dreptul a fost deja câștigat sau este sigur că va fi plătit (DCC nr. 8 din 5 ianuarie 2018, § 24). Prin urmare, de vreme ce autorii excepțiilor nu s-au aflat și nici nu au câștigat un drept concret la recalcularea pensiei stabilite anterior, Curtea reține că nu poate fi pusă problema unei ingerințe în articolul 46 din Constituție.**

64. Totodată, Curtea are în vedere și faptul că dreptul la pensie nu se stabilește în mod automat, ci pe baza cererii titularului [articolul 49 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993]. **Astfel, exercițiul dreptului la pensie ține de titular, care decide când și în ce condiții să obțină pensia. Așadar, de vreme ce titularii sunt cei care decid cu privire la condițiile de pensionare, Curtea reține că aceștia trebuie să-și asume consecințele acestor decizii. De altfel, persoanele pot să prevadă efectele acestor decizii (i.e. anumite inconveniente financiare legate de cuantumul pensiei calculate).**

Astfel, în sensul constatărilor de la pct. 79 supra, Legea nr. 358 din 31 iulie 2003 aducea atingere unor drepturi de proprietate dobândite - *pensiilor aflate în plată*. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, rezultă că, un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 și respectiv, art. 1 din protocolul nr. 1 la Convenția Europeană numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică”.

În concluzie, având în vedere regulile clare stabilite de Curtea Constituțională, precum și standardele prescrise de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa, suntem îndreptățiți să solicităm de a fi sesizată Curtea Constituțională în vederea declarării **neconstituționalității** p. 22. La articolul 61: alineatul (2) se exclude; alineatul (3) devine alineatul (2) din Legea nr. 439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, în vigoare din 05.01.2007, în partea aplicării retroactive asupra pensionarilor care au obținut dreptul la pensie, pînă la data intrării în vigoare a legii supranumite - 05.01.2007, sub imperiul art.61 alin (2) din Legea nr. 1544 din 23.06.1993, asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne,

potrivit cărui: : *Pensiile stabilite militarilor care au satisfăcut sau satisfac serviciu prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și familiilor acestora urmează a fi recalulate de la data de 1 a lunii în care a fost modificate drepturile bănești stabilite categoriilor respective de militari, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne.* ca fiind în contradicție cu articolele 22,46,47 și 54 din Constituție și art.1 Protocolul nr.1 CEDO.

De altfel, în materia vizată a fost sesizată Președinta republicii Moldova în vederea ridicării excepției de neconstituționalitate a normei în cauză.

Prin răspunsul din 22.03.2022 am fos informat că problema invocată de reclamant poate face obiectul unei sesizări la Curtea Constituțională.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

Sesizarea Președintei RM din 03.02.2020.

Răspunsul Președintei RM din 22.03.2022

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice

Avocat

Ion Vanțevici

26 septembrie 2022

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

ÎNCHEIERE

Republica Moldova,
mun.Chișinău

11 noiembrie 2022

Judecătoria Chișinău (sediul Râșcani) constituită din:
Președintele ședinței, judecător specializat pentru examinarea
acțiunilor în contencios administrativ Tatiana Avasiloaie
Grefier Victoria Onica

examinând în ședință publică cererea reprezentantului reclamantului Vanțevici Vasile, avocatul Vanțevici Ion cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate,

în cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea înaintată de Vanțevici Vasile împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea deciziei nr.V-464/22 din 05.04.2022 și deciziei dată în procedura prealabilă nr.1048 din 25.05.2022, obligarea emiterii actului administrativ privind calcularea și achitarea diferenței la pensia pentru vechime în muncă,

a c o n s t a t a t :

Vanțevici Vasile a depus o acțiune în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale solicitând anularea deciziei nr.V-464/22 din 05.04.2022 și deciziei dată în procedura prealabilă nr.1048 din 25.05.2022, obligarea emiterii actului administrativ privind calcularea și achitarea diferenței la pensia pentru vechime în muncă.

Reprezentantul reclamantului Vanțevici Vasile, avocatul Vanțevici Ion a înaintat la 26.09.2022 cererea prin care solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova în vederea exercitării controlului constituționalității pct.22 a Legii nr.439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23.06.1993 potrivit căruia: La art.61: aliniatul doi se exclude; aliniatul (3) devine aliniatul (2), în partea ce ține de aplicarea lui retroactivă asupra persoanelor care au obținut dreptul la pensie până la data intrării în vigoare a noilor reglementări, 05.01.2007.

Reprezentantul pârâtei Casa Națională de Asigurări Sociale, Bulgaru Andrei, în ședința de judecată s-a expus împotriva admiterii cererii.

Analizând criteriile pe care trebuie să le îndeplinească excepția de neconstituționalitate, instanța de judecată consideră necesar de a ridica excepția de neconstituționalitate cu sesizarea în acest sens a Curții Constituționale a Republicii Moldova din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art.195 Cod administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

În conformitate cu art.12¹ din Codul de procedură civilă, (1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

(2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîna pledoariile.

(4) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin.(2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

(5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Criteriile pe care instanța urmează să le verifice la ridicarea excepției de neconstituționalitate rezidă din prevederile art.12¹ din Codul de procedură civilă, și anume: 1. cererea de chemare în judecată a fost acceptată în modul prevăzut de lege; 2. obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție; 3. excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; 4. prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; 5. nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

1. Cererea de chemare în judecată a fost acceptată în modul prevăzut de lege.

Codul administrativ nu reglementează instituția primirii pe rol a acțiunilor în contencios administrativ, or, acțiunea în contencios administrativ este acceptată odată cu depunerea acțiunii. În speță, instanța constată că acțiunea a fost depusă de Vanțevici Vasile la data de 19.04.2022. Instanța l-a această etapă nu a constatat nici unul din temeiurile prevăzute la art.207 Cod administrativ pentru a considera acțiunea inadmisibilă.

Instanța consideră că este întrunită prima condiție.

2. Obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135

alin.(1) lit.a) din Constituție.

În speță, se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate a pct.22 a Legii nr.439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23.06.1993 – lege organică.

Conform art.2, art.6 lit.b) și art.10 alin.(1) al Legii nr.100/22.12.2017 cu privire la actele normative, legea organică este actul normativ adoptat de Parlament care reprezintă o dezvoltare a normelor constituționale și poate interveni în domeniile expres prevăzute de Constituție.

Prin urmare, obiectul excepției în prezenta cauză intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) Constituția RM, care stabilește că Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului.

Instanța consideră că este întrunită a doua condiție.

3. Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu.

Excepția de neconstituționalitate în prezenta cauză este ridicată de reprezentantul reclamantului Vanțevici Vasile, avocatul Vanțevici Ion, împuternicit prin mandatul din 23.09.2022, nr.1758415.

Instanța consideră că este întrunită a treia condiție.

4. Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei.

Instanța constată că prevederile 61 al Legii asigurării cu pensii a militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23.06.1993, urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei.

Instanța consideră că este întrunită a patra condiție.

5. Nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

Verificînd jurisprudența Curții Constituționale instanța a constatat că există decizia de inadmisibilitate nr.188 din 08.12.2021 a sesizărilor privind excepția de neconstituționalitate și privind controlul de constituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23.06.1993, însă nu există nici o hotărîre prin care Curtea Constituțională s-a expus asupra constituționalității dispozițiilor contestate a pct.22 a Legii nr.439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23.06.1993.

Instanța consideră că formal poate fi concluzionat că este întrunită a cincea condiție.

Instanța constată că cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate întrunește condițiile prevăzute la art.12¹ CPC, din care motive instanța consideră necesar de a sesiza Curtea Constituțională a Republicii Moldova.

În lumina celor menționate supra și în conformitate cu art. 2, 195, 230 din Codul administrativ, art. 12¹, 269-270 din Codul de procedură civilă, instanța

d i s p u n e:

Se admite cererea înaintată de reprezentantul reclamantului Vanțevici Vasile, avocatul Vanțevici Ion cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în acțiunea în contencios administrativ înaintată de Vanțevici Vasile împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea deciziei Deciziei nr.V-464/22 din 05.04.2022 și deciziei dată în procedura prealabilă nr.1048 din 25.05.2022, obligarea emiterii actului administrativ privind calcularea și achitarea diferenței la pensia pentru vechime în muncă.

Se sesizează Curtea Constituțională a Republicii Moldova cu privire la realizarea controlului constituționalității a pct.22 a Legii nr.439 din 28.12.2006, pentru modificarea și completarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23.06.1993 potrivit căruia: La art.61: aliniatul doi se exclude; aliniatul (3) devine aliniatul (2), în partea ce ține de aplicarea lui retroactivă asupra persoanelor care au obținut dreptul la pensie pînă la data intrării în vigoare a noilor reglementări, 05.01.2007.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova prezenta încheiere, sesizarea reprezentantului reclamantului Vanțevici Vasile, avocatul Vanțevici Ion, copia acțiunii de contencios administrativ și copia cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

Încheierea nu este susceptibilă de atac.

**Președintele ședinței,
judecător**

Avasiloaie Tatiana